

Pointteja ajankohtaisiin lainsäädäntösuunnitelmiin

Uusiomaarakentamisen
vuosiseminaari
Helsinki 15.11.2023

Jouni Nissinen, jouni.nissinen@gov.fi, puh. 050 325 5976

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

MARA, MASA ja PIMA...

- Valmistelu ollut kohtuuttoman hidasta resurssipulan vuoksi
- Etsimme kissojen ja koirien avulla rahaa näiden edistämiseksi
- Tiedämme, että tilanne on monella tapaa kohtuuton käytännön toimijoille
- Pullonkaulana nyt YM

MARA-asetuksen suunnitellut muutokset

1. Soveltamisalan tarkistus (2 §)

- Ei lakisääteistä suunnitelmaa (2 §), vaan vaatimukseksi (4 §) viranomaisen hyväksymä suunnitelma, jossa rakentamisen tarkoituksenmukaisuus on osoitettu
- Esim. metsäauto- ja yksityistiet, joille ei ole lakisääteistä hyväksymismenettelyä

2. Määritelmät (3 §)

- Peittämiseen myös asfalttimurske-/rouhe

3. Vaatimukset (4 §)

- Hyväksytty suunnitelma rakentamisen tarkoituksenmukaisuuden osoittamiseksi (ks. kohta 1)
- Täsmennykset peittämistä koskevaan vaatimukseen asfalttimurskeen osalta (ks. kohta 2)

4. Rekisteröinti-ilmoitus (5 §)

- Selvitys hyödyntämisen toteutuksesta 4 viikon kuluessa maarakentamisen päätyttyä
- Hyödyntäminen saatettava päätökseen 2 vuoden kuluessa rekisteröinnistä

5. Hyödyntämisen aloittaminen (6 §)

- Jos aloitus muuttuu olennaisesti esitetystä, tästä ilmoitettava viranomaiselle

6. Soveltamisalaan kuuluvat jätteet (liite 1)

- Jätenimikkeiden ja tekstimuotoisten kuvausten yhdenmukaistaminen ja nykyisten ristiriitaisuuksien poistaminen -> rinnakkaispoltto (uusi tekstiehdotus Energiateollisuudesta)
- Polton tuhkien ja kuonien käyttö sallituksi myös vallirakenteissa
- Asfalttimurskeen käyttö: väylä- ja kenttärakenteiden kantavissa kerroksissa tai pintakerroksena mukaan lukien asetuksessa tarkoitettu peittäminen

7. Raja-arvot ja muut laatuvaatimukset (liite 2)

- Asfalttimurskeen ja -rouheen enimmäismäärävaatimus (1000 t) pois

MARA-asetuksen suunnitellut muutokset/ 2

8. Jätteen laadunhallinta (liite 3); tekstin muokkausta ja tarkennuksia

- Laadunvarmistusjärjestelmä -> ohjeet laadunvalvontatutkimuksista ja niiden raportoinnista
 - Näytteenottosuunnitelman tarkempi sisältö (SFS-EN 14899)
 - Laadunvalvontaraportin sisältövaatimukset:
 - Näytteenottosuunnitelma
 - Kuvaus toteutuneesta näytteenotosta, ml. valokuvat
 - Määriykset ja tulokset (ml. tutkimustodistukset)
 - Mahdolliset poikkeamat näytteenottosuunnitelmasta ja arvio niiden vaikutuksesta edustavuuteen
 - Ei tutkimuksia asfalttimurskeesta tai rengasrouheesta
 - Täsmennetyt vaatimukset laadunvalvontatutkimuksista (erit. betonimurske) -> vaihtoehtojen tarkastelu
 - Täsmennetyt vaatimukset laboratorioon toimitetuista näytteistä (ja ohjeet esikäsittelystä)
-
- Muutokset tarpeellisia myös soveltamisohjeeseen
 - Edellyttää (osin) asetusmuutosten hyväksymistä (-> ohje tarkentaa asetusta)
 - Huom! Suunniteltuja ja tässä esitettyjä muutoksia ei ole vielä virallisesti hyväksytty

Ehdotus MASA- ja PIMA- sääntelyuudistuksen edistämiseksi kestävän kiertotalouden tukemiseksi

Slidet Jussi Reinikainen/SYKE

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Taustaa – miksi MASA-sääntely on tarpeen

- Rakentamisessa syntyy vuosittain jopa kymmeniä miljoonia tonneja maa-aineksia (kaivumassoja)
 - Maa-aines voi olla jätettä tai ei-jätettä; jäteluonteen arviointi ei ole yksiselitteistä ja sitä koskevat tulkinnot vaihtelevat alueittain
 - Maa-ainesten ympäristö- ja geotekninen laatu vaihtelee; kaikki maa-aines voi olla käsiteltynä hyödynnettävissä (esim. stabilointi)
- Maa-ainesten luokitteluun sekä hyödyntämiseen ja muuhun käsittelyyn ei ole annettu tarpeellisia säännöksiä
 - Puutteellinen sääntelyperusta vaikeuttaa (maa)rakennushankkeiden toteutusta ja viranomaistoimintaa
 - Merkittävä määrä myös teknisesti hyvälaatuista maa-ainesta ohjautuu hyödyntämisen sijaan loppusijoitukseen
 - Ominaisuuksiltaan haitallisia maa-aineksia ei yleensä käsitellä ja niiden laadunvarmistus on osin puutteellista
- Selkeä sääntelyperusta luo edellytyksiä kestäväan kiertotalouteen rakentamiselle sektorilla
 - Maa-ainesten hyödyntämisen lisääminen vähentää yhteiskunnan kustannuksia ja haitallisia ympäristövaikutuksia
 - Maa-ainesten käsittelyyn ohjaava, selkeä ja ennakoitavissa oleva sääntely parantaa alan liiketoimintaedellytyksiä
- Asiaa koskevaa MASA-sääntelyä* on valmisteltu ja luvattu alan toimijoille vuosien ajan saamatta työtä päätökseen
 - Sääntelyuudistus on valmisteltu hyvin pitkälle jo nyt, joten se on helposti toteutettava konkreettinen keino kiertotalouden edistämiseksi
- *Valtioneuvoston asetus maa-ainesjätteen hyödyntämisestä maarakentamisessa (MASA-asetus)

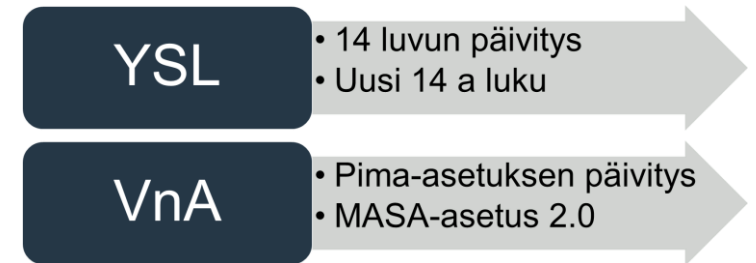
Taustaa – miksi PIMA-säätely on tarpeen

- Pilaantuneiden alueiden (PIMA) tutkiminen ja puhdistaminen tarkoituksenmukaisella tavalla tukee maankäyttöä ja rakentamista erityisesti kasvukeskuksissa
 - Maaperän tilan tietojärjestelmässä on noin 29 000 pilaantuneeksi epäiltyä, todettua ja puhdistettua kohdetta
 - 200-250 puhdistamishanketta vuosittain
 - Pilaantuneiden alueiden säätely ja käytännöt pääosin toimivia, mutta tiettyjä ongelmia tunnistettu*, mm.
 - Ohjearvoihin perustuvat turhat kunnostukset massanvaihtoon perustuen lisäävät kustannuksia ja haitallisia ympäristövaikutuksia
 - Pilaantuneen pohjaveden osalta säädösperusta osin puutteellinen, mikä vaikeuttaa pohjavesiriskien järkevää hallintaa
 - Hallintopäätösten (PIMA-päätös) osalta säätely osin epäselvä, mikä vaikeuttaa kunnostus- ja rakennushankkeiden toteutusta PIMA-alueilla ja estää osin viranomaisia perimästä käsittelymaksuja
 - Säätelyä tarkentamalla tunnistettuihin ongelmiin voidaan puuttua
 - Tämä parantaa oikeusvarmuutta ja viranomaisten toimintaedellytyksiä sekä kunnostustoimien tarkoituksenmukaista (riskiperusteista) kohdentumista kestäväällä tavalla ohjaten osaltaan myös rakentamista ja alueiden käyttöä PIMA-kohteissa
- * Pilaantuneiden maa-alueiden hallintomenettelyjen kehittäminen, Suomen ympäristökeskuksen raporteja10/2021. Lisäksi käyty pitkään laaja-alaista keskustelua alan toimijoiden kanssa kehitystarpeista

Miten sääntelyuudistus toteutetaan ja mitä on jo tehty?

- 1) Ympäristönsuojelulain (YSL) 14 luvun päivitys ja uusi YSL 14 a luku kaivettujen maa-ainesten käsittelystä
 - 2) Valtioneuvoston PIMA-asetuksen (Vna 214/2007) täydentäminen ja uusi kaivettuja maa-aineksia koskeva MASA-asetus
-
- ✓ YSL 14 luvun säännöksistä valmiit luonnokset
 - ✓ YSL 14 a luvun säännöksistä valmiit luonnokset
 - ✓ Uudistettavan PIMA-asetuksen säännöksistä ja liitteistä valmiit luonnokset
 - ✓ Uuden MASA-asetuksen säännöksistä ja liitteistä alustavat luonnokset
-
- Valmistelua tehty ja tarkoitus jatkaa Sykessä YM:n ohjauksessa sekä aktiivisessa yhteistyössä sidosryhmien kanssa
 - Alustavasti sovittu ja sidosryhmille luvattu aikataulu: HE syksyllä 2025, Vna:t lain vahvistamisen jälkeen

Pilaantumattomien maa-ainesten hyödyntämisestä

- Rakentamisen yhteydessä syntyvien **pilaantumattomien** (puhtaiden) maa-ainesten **varma ja suunnitelmallinen** hyödyntäminen ei vaadi ympäristölupaa eikä se kuuluisi suoraan uuteen YSL 14 a luvun mukaiseen sääntelyyn
 - Ei jätettä (JL 5§, HE199/2010, YM-muistio 2015 maa-ainesten jäteluonteesta)
 - Tällaisen maa-aineksen välivarastointi voi kuitenkin edellyttää ympäristölupaa jätteenkäsittelynä, jos käyttö ei ole varmaa
 - Yleisen tulkinnan (esim. YM-muistio 2015) mukaan hyödyntämiskohteen tulisi olla tiedossa jo varastoinnin alkaessa
 - Toisinaan sovellettu aiemman MRL:n mukaista toimenpidelupaa; koskenut vain tiettyjä kuntia ja kunnan omia työmaita
 - Suunnitelma: pilaantumattomien maa-ainesten välivarastointiin sovellettaisiin uuden rakentamislain (751/2023) rakentamislupaa koskevaa sääntelyä (1 mom. 8 kohta; erityistä toimintaa varten rakennettava alue...)
 - Tarkoituksena helpottaa ja tehostaa pilaantumattomien maa-ainesten käyttöä luomalla selkeä menettely välivarastoinnille myös silloin, kun maa-aineksen tarkka käyttökohde ei tiedossa (vastaa tyyppillistä tilannetta rakentamishankkeissa)
 - Välivarastointimahdollisuus mainittu jo nyt rakentamislain rakentamislupaa koskevan pykälän perusteluissa
 - Edellyttää uuden MASA-sääntelyn periaatteiden ja määritelmien (mm. pilaantumaton maa-aines) voimaantuloa sekä maa-aineksen jäteluonteen nykyisten arviointiperusteiden tarkentamista
- Tavoitteena looginen sääntelykokonaisuus, jossa huomioitu kaikki keskeiset rakentamisen toiminnot ja maa-ainekset

Valtioneuvoston asetus betonimurskeen jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteista (16.6.2022/466)

- Valmistajalle, jolla on ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:ssä tarkoitettu ympäristölupa betonijätteen murskaustoimintaan
- Valmistajalle, jonka toiminnassa murskataan betonijätettä kiinteään betoniaseman ja betonituotetehtaan ympäristönsuojeluvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (858/2018) nojalla.
- Asetus ei koske muuta betonijätteen murskausta, kuten purkukiinteistöllä tapahtuvaa ei-ympäristöluvanvaraista murskaustoimintaa.

Soveltamisessa ilmennettyä

- Laadunvarmistusjärjestelmän vaatimustenmukaisuuden vahvistamisesta noussut keskustelua ja kysymyksiä
 - Varsinainen laadunvarmistusjärjestelmä on lähtökohdiltaan tuttu asia sertifikaatteja myöntäville yrityksille: toimintaa kohdistuu jo isoon joukkoon tuotteita ja toimintoja, kuten kiviainekset ja niiden valmistus
 - Soveltamisohjetta todennäköisesti tarkennetaan 3. osapuolelle annettujen ohjeistusten osalta. Toinen referenssidokumentti, SFS 5884 Betonimurskeen maa- ja viherrakennuskäytön laadunvalvontajärjestelmä, sisältää jo tarkempia kuvauksia
- Aluksi ollut epäselvyyttä siitä, tuleeko jokaisella toimipaikalla olla sertifikaatti (kyllä tulee, yrityskohtainen ei käy) ja riittääkö, että sitä on haettu, muttei vielä myönnetty (ei riitä)
- Toimijakentällä liikkunut käsityksiä, joiden mukaan kaikki betonimurske olisi EEJ-mursketta asetuksen tultua voimaan. Näin ei siis ole. EEJ-mursketta on vain erikseen rekisteröity ja asetuksen kriteerit täyttävä materiaali.

Tarkempaa tietoa soveltamisohjeesta:

Ohjeen sisälllys:

1. Johdanto
2. Toiminnanharjoittajat
3. Laadunvarmistusjärjestelmän vaatimustenmukaisuuden vahvistaja
4. Ympäristöluvan tai rekisteröidyn toiminnan valvontaviranomainen
5. Betonimurskeen hankkija ja käyttäjä
6. Huomioita betonimurskeista uusiomateriaalimarkkinoilla

⇒ Julkaistu 1.9.2022 YM:n nettisivuilla otsikon ”Jätteen luokittelun päättyminen (ei enää jätettä, EEJ)” alla:

<https://ym.fi/jatelainsaadanto> HUOM! Itse asetus vain 3 + 2 sivua,

eli syytä lukea myös se!

Kuvan lähde: Pia Högmander, SYKE

Ehdotus kiertotalouden strategisen green dealin toteutusmalliksi

1. Sitoutuja valitsee 1–2 muutosaluetta.

2. Sitoutuja valitsee muutosalueen alla yhden tai useamman toimenpidealueen. Sitoutuja valitsee toimenpidealueelta useampia toimia, joita se tarkentaa oman toimintansa näkökulmasta sekä asettaa seurattavia tavoitteita.

3. Tutkijoista koostuva arviointiryhmä arvioi sitoumusten vaikuttavuutta ja "kypsyyttä".

4. Sitoutuja allekirjoittaa sitoumuksen ja raportoi toteutumisesta.

Kiertotalouden strateginen green dealin muutosalueet

1. Resurssiviisas rakennettu ympäristö
2. Resurssiviisas tuotanto ja materiaalien kierto
3. Kestävän kulutuksen liiketoiminta ja jakamistalous
4. Resurssiviisas energiantuotanto
5. Uudistuva ruokaketju

Toimenpidealue

Uudisrakennuksille ja niiden osille luodaan arvoa elinkaariominaisuuksilla.

TAVOITE: 80 %/ 100 %:ssa uudisrakennuksista on erityisiä (joustavuuden tai säilyvyyden) elinkaariominaisuuksia. Kaikki lyhytikäiset uudisrakennukset rakennetaan siirrettäväksi tai uudelleenkäytettäväksi.

TOIMENPITEITÄ:

- Suunnitellaan ja rakennetaan pitkäikäisiä, muunneltavia ja korjattavia rakennuksia.
- Varmistetaan tiedon säilyvyys ja elinkaariominaisuuksien monipuolinen käyttö.

TOIMEENPANON TUKI

Rahoitus
(BF, EAKR, LIFE+)

Säätely

Olemassa olevat
foorumit & ohjelmat

Muut green deal-sopimukset
& sitoumukset

"Kotipesät"

1. Resurssiviisaas rakennettu ympäristö

Visio 2035: Kiertotalous on huomioitu rakennetussa ympäristössä kokonaisvaltaisesti. Resurssitehokkaan rakentamisen hierarkiaa noudatetaan eli suositaan korjaamista ja pidennetään olemassa olevien rakennusten ja rakenteiden elinkaarta. Kaavoitus tukee kiertotalousratkaisuja.

Talon- ja infrarakennushankkeiden suunnittelulle on varmistettu riittävä budjetti ja aika kiertotalousnäkökohtien tutkimista ja käyttöönottoa varten. Vuonna 2035 asuin- ja julkisten rakennusten suunnittelukäyttöikä on lähtökohtaisesti 100 vuotta. Rakennetaan lyhytikäiset rakennukset ja rakenteet purettavaksi ja uudelleenkäytettäväksi. Erityisen pitkäikäiset rakennukset rakennetaan monikäyttöisiksi ja muunneltavaksi.

Tilaosien irrotettavuus ja uudelleenkäyttö on tavanomaista. Rakennusosia ja -tuotteita käytetään uudelleen ja rakennustuotteiden valmistuksessa hyödynnetään sivutuotteita ja jätteitä. Jätteet jalostetaan mahdollisimman korkean jalostusasteen tuotteiksi. Maa- ja kiviainekset hyödynnetään ja kierrätetään tehokkaasti, ja neitseellisten maa- ja kiviainesten otto on vähentynyt merkittävästi nykyisestä.

Muutosalueen tavoite Suomelle vuoteen 2035:

Vähennetään neitseellisten luonnonvarojen käyttöä talonrakentamisessa 25 % (kiertotaloustavoiteskenaario) / 35 % (kestävyyskenaario)

Vähennetään neitseellisten luonnonvarojen (erityisesti maa- ja kiviainesten) käyttöä infrarakentamisessa 7 % (kiertotaloustavoiteskenaario) / 8 % (kestävyyskenaario)

Tunnistettut toimenpidealueet:

- 1. Rakennetun ympäristön hankkeiden suunnittelu ja valmistelu ohjaa kiertotalouteen**
- 2. Uudisrakennuksille ja niiden osille luodaan arvoa elinkaariominaisuuksilla**
- 3. Olemassa olevaa rakennettua ympäristöä vaalitaan ja käyttöasteita tehostetaan**
- 4. Käynnistetään uudelleenkäytettyjen tuotteiden markkinat sekä lisätään kierrätysmateriaalien ja sivutuotteiden käyttöä rakentamisessa**

Kiitos!

ym.fi/jatelainsaadanto

Jouni Nissinen, jouni.nissinen@gov.fi, puh. 050 325 5976

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

